

INNOVATIVE SKILLS FOR
BENEFIT COMPANIES

Partnerių šalių Benefit Corporation situacijos tyrimas

Project result: WP1

Work package leader: Kaunas Science and
Technology Park

Project partners:

Co-funded by
the European Union

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai, „Erasmus+“ programos lėšomis, kurią Lietuvoje administruoja Švietimo mainų paramos fondas. Šis kūrinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

ĮSITRAUKUSIOS ŠALYS IR ORGANIZACIJOS:

Fondazione Hallgarten Franchetti Centro Studi Villa Montesca, Italija
Tech-Park Kaunas, Lietuva
Mancomunidad De La Ribera Alta, Ispanija
C.L. Adult Education & Training Limited, Airija
Agrupamento De Escolas José Estevão, Portugalija
Formazione E Ricerca Societa Cooperativa, Italija
Asociación Instituto De Técnicas Educativas - I.T.E, Ispanija

APIBRĖŽIMAI:

PASTABA. *Benefit Corporation, B Corp neturi atitikmens Lietuvos teisinėje sistemoje, todėl šis terminas nėra verčiamas.*

Benefit Corporation arba Benefit Company (BC) - tai pelno siekianti korporacija, kuri įsipareigoja savo verslu ir veikla daryti teigiamą poveikį visuomenei ir aplinkai. Kaip ir tradicinė korporacija, ji siekia pelno akcininkų naudai, tačiau tokia įmonė taip pat privalo teikti ataskaitas apie tai, kaip ji siekia teigiamo socialinio poveikio aplinkai.

Sertifikuota "B Corp" bendrovė siekia rasti pusiausvyrą tarp pelno ir tikslo, savo veikloje pirmenybę teikdama aplinkosauginiams ir socialiniams įsipareigojimams. B korporacijos siekia, kad verslas taptų gėrio siekiančia jėga, užtikrindamos, kad jos aktyviai padeda pasauliui ir visiems jame gyvenantiems žmonėms, taikydamos tvarią verslo praktiką ir aplinkosauginį sąmoningumą.

B Corp - tai įmonės, kurias pelno nesiekianti organizacija "B Lab" pripažino atitinkančiomis socialinės ir aplinkosauginės veiklos, atskaitomybės ir skaidrumo standartus. B korporacijos sertifikatu vertinama visa įmonė, todėl lengviau atskirti gerą verslą nuo tiesiog geros rinkodaros. Šiuo metu 42 šalyse veikia daugiau kaip 1 300 "B Corp". Pasaulinį judėjimą įkūnija tokios įmonės kaip "Etsy" ir "Patagonia". B Corp sudaro dvi dalys: sertifikavimas ir juridinis asmuo.

SVARBU PAŽYMĖTI:

- Lietuvoje nėra bendrovių, kurios teisiškai būtų apibrėžtos kaip Benefit Companies. Tačiau galima rasti daug panašumų tarp Benefit Companies ir Lietuvoje paplitusių Socialiai Atsakingų Įmonių (SAI). Todėl šiame tyrime daugiausia dėmesio skirsime joms.
- Airijoje tik dešimt korporacijų yra paskelbtos B-korporacijomis. Tačiau socialiai atsakingos įmonės, yra populiarios Airijoje, ir šie verslo modeliai turi daug bendro. Todėl juos nagrinėsime atlikdami šį dokumentinį tyrimą.
- Ispanijoje nėra nei vienos įmonės, teisiškai apibrėžtos kaip Benefit Company. Kongrese buvo pateiktas įstatymo pasiūlymas, tačiau jis vis dar nepatvirtintas.

Socialiai atsakingos įmonės (SAI) savo padėtį ir išteklius naudoja ne tik tam, kad patenkintų akcininkus ir padidintų savo pelną. Jos veikia pagal verslo modelį, kuriuo daugiausia dėmesio skiria socialiniams pokyčiams ir dalijasi savo sėkme su vietos ir pasaulio bendruomenėmis.

SAI tai tokia įmonė, kurios tikslas yra ne maksimaliai padidinti pelną savininkams ar akcininkams, o daryti socialinį, visuomeninį ar aplinkosauginį poveikį. Savo tikslų ji siekia vykdydama nuolatinę prekybą, teikdama prekes ir (arba) paslaugas, o perteklių reinvestuodama socialiniams tikslams įgyvendinti. Ji valdoma visiškai atskaitingai ir skaidriai. Šiomis savybėmis socialiai atsakingos įmonės skiriasi nuo įmonių, kurios veikia siekdamos privataus pelno. Tačiau dėl jų šioms įmonėms kartais sunku gauti paramą, kuri teikiama kitoms įmonėms, kad jos galėtų tobulinti savo verslo modelius.

Turinys

KAIP BC GALI TAPTI PAGRINDINIAIS VERSLO ARENOS ŽAIDĖJAI, PADEDANČIAIS SIEKTI TVARAUS VYSTYMO SI IR SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES	4
1. MAKROECONOMINIS BC SCENARIJUS. BC SUPRATIMAS KAIP SANKIRTOS TAŠKO TARP PELNO SIEKIANČIO IR PELNO NESIEKIANČIO SEKTORIŲ	4
1.1. Kiek Italija, Lietuva, Ispanija, Airija ir Portugalija yra susipažinusios su Benefit Corporation koncepcija?	4
1.2. Koku mastu pelno siekiančios organizacijos Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, Airijoje ir Portugalijoje yra linkusios vykdyti veiklą, susijusią su bendrojo gėrio kūrimu?	5
1.3. Ar galite palyginti situaciją prieš 3-5 metus ir dabar – kaip pasikeitė supratimas apie Benefit Corporations Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, airijoje ir Portugalijoje?	6
2. ITALIJOS, LIETUVOS, ISPANIJOS, AIRIJOS IR PORTUGALIJOS TEISINĖ SISTEMA IR BC PRIPAŽINIMO RAIDA	7
2.1. Ar yra kokių nors konkrečių įstatymų, susijusių su Benefit Corporation?	7
2.2. Ar naudinga organizacijai turėti Benefit Corporation statusą Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, Airijoje ir Portugalijoje?	8
3. POTENCIALI ITALIJOS, LIETUVOS, ISPANIJOS, AIRIJOS IR PORTUGALIJOS TEISINĖS SISTEMOS VYSTYMO SI KRYPTIS	9
3.1. Ar yra numatyta kokių nors būsimų įstatymų, kurie reglamentuotų Benefit Corporation veiklą?	9
3.2. Kokie teisinės sistemos pokyčiai, susiję su BC, yra reikalingi Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, Airijoje ir Portugalijoje?	10
4. BENEFIT CORPORATION YPATYBĖS: REZULTATAIS GRINDŽIAMAS METODAS VERTINANT POVEIKĮ APLINKAI IR SOCIALINIAM GYVENIMUI	11
4.1. Kokie yra privalumai ir trūkumai organizacijai būnant Benefit Corporation?	11
4.2. Kokia yra Benefit Corporations įtaka Italijos, Lietuvos, Ispanijos, Airijos ir Portugalijos ekonomikai?	13
NUORODOS	15

KAIP BC GALI TAPTI PAGRINDINIAIS VERSLO ARENOS ŽAIDĖJAIS, PADEDANČIAIS SIEKTI TVARAUS VYSTYMO SI IR SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES

1. MAKROECONOMINIS BC SCENARIJUS. BC SUPRATIMAS KAIP SANKIRTOS TAŠKO TARP PELNO SIEKIANČIO IR PELNO NESIEKIANČIO SEKTORIŲ

1.1. Kiek Italija, Lietuva, Ispanija, Airija ir Portugalija yra susipažinusios su Benefit Company koncepcija?

Benefit Company yra teisinė įmonės forma, kuri sukuria tvirtą pagrindą ilgalaikiam misijos siekimui ir bendros vertės kūrimui. Ji leidžia apsaugoti įmonės misiją kapitalo didinimo ir vadovų pasikeitimo atvejais, suteikia daugiau lankstumo vertinant pardavimo potencialą ir išlaiko misiją net pasikeitus kartoms ar įtraukus įmonę į biržos sąrašus. Kalbame ne apie socialiai atsakingas įmones ar pelno nesiekiančio sektoriaus evoliuciją, bet apie teigiamą dominuojančių pelno siekiančių verslo modelių transformaciją, juos labiau pritaikant prie XXI a. rinkų iššūkių ir galimybių.

2016 m. priėmus Tvarumo įstatymą, **Italijos** teisinėje sistemoje atsirado naujas reguliavimas. Pirmą kartą Europoje ir pirmą kartą pasaulyje už JAV ribų šiuo įstatymu buvo siekiama skatinti įmonių, vadinamų Benefit Company (BC), kurios pelno siekį derina su siekiu gerinti aplinkosauginį ir socialinį kontekstą, kuriame jos veikia, plitimą. Tai teigiama naujovė, dėl kurios Italija užima pirmaujančią poziciją Europos diskusijose dėl socialinių tikslų integravimo į bendrovių verslo modelį. Šiuo įstatymu Italijoje siekiama skatinti steigti ir plėtoti pelno siekiančias bendroves, kurios, vykdydamos savo ekonominę veiklą, be pelno paskirstymo tikslo, siekia vieno ar daugiau visuotinės naudos tikslų ir veikia atsakingai, tvariai ir skaidriai asmenų, bendruomenių, teritorijų ir aplinkos, kultūros ir socialinio paveldo, subjektų ir asociacijų bei kitų suinteresuotųjų šalių atžvilgiu.

Portugalijoje Benefit Company koncepcija egzistuoja, tačiau negalima sakyti, kad ji plačiai paplitusi. Kiek žinoma, yra dvi ar trys dešimtys įmonių, kurios laikomos B korporacijomis. Panašių koncepcijų sąlygas ir tikslus atitinka kur kas daugiau bendrovių: socialiai atsakingos įmonės ir aplinkosaugiškai atsakingos įmonės. Visos jos siekia vieno ir to paties visuotinio tikslo: tvarumo per ekonominę, aplinkosaugos ir socialinę pažangą. Daugiausia dėmesio skiriama keturiems pagrindiniams klausimams: žmogaus teisės, pagrindinės teisės darbe, aplinkos apsauga ir korupcijos prevencija.

Airijoje Benefit Company koncepcija mažai suprantama, ir tik dešimt bendrovių yra užsiregistravusios kaip B korporacijos. Tarp jų - "Coopman Search and Selection", "Cully & Sully", "Ella's Kitchen Patagonia", "Danone Dairy Ireland", "Innocent Drinks" ir "UrbanVolt".

Lietuvoje ir Ispanijoje nėra daug žinių apie pačią Benefit Company, tačiau žinios apie panašų darinį - Socialiai Atsakingas Įmones (SAI) - yra gana didelės. Lietuvos ir Ispanijos gyventojai vertina socialinę atsakomybę deklaruojančių įmonių prekes ir paslaugas ir patys vertina šias įmones. Dauguma įmonių stengiasi reklamuotis kaip socialiai atsakingos (ir, tikėkimės, realiai būti tokiomis), nes tai padeda joms įgyti pranašumą klientų akyse. Kitaip nei Lietuvoje ir Ispanijoje, Airijoje supratimas apie socialiai atsakingą veiklą yra gana menkas.

1.2. Koku mastu pelno siekiančios organizacijos Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, Airijoje ir Portugalijoje yra linkusios vykdyti veiklą, susijusią su bendrojo gėrio kūrimu?

Benefit Companies vykdydamos verslo veiklą, savanoriškai siekia ne tik pelno, bet ir vieno ar daugiau bendros naudos tikslų. Apskritai, kalbėdami apie bendrą naudą, turime omenyje vieno ar daugiau teigiamų padarinių (kurie taip pat gali būti pasiekti mažinant neigiamus padarinius) siekimą žmonėms, bendruomenėms, teritorijoms ir aplinkai, kultūrinėms ir socialinėms vertybėms ir veiklai, įstaigoms ir asociacijoms bei kitiems suinteresuotiesiems subjektams. Benefit Companies šių bendros naudos tikslų siekia atsakingai, tvariai ir skaidriai, o jų valdymas reikalauja, kad vadovai derintų akcininkų ir bendruomenės interesus.

Italijoje pagal įstatymus Benefit Company statusą turinčios įmonės privalo paskirti vadovą, atsakingą už įmonės poveikį, ir įsipareigoja skaidriai ir išsamiai informuoti apie savo veiklą, pateikdamos metinę poveikio ataskaitą.

Lietuvoje net 9 iš 10 didžiausių bendrovių teigia, kad investuoja į tvarumą ir yra įsipareigojusios tai daryti ateityje. Tačiau "TOP100 verslo tvarumo tyrimo" rezultatai atskleidė, kad nors tvarumo principų įgyvendinimas ir plėtra laikomi svarbiausiu verslo ateities aspektu, tik ketvirtadalis įmonių turi specialią šioje srityje dirbančių specialistų.

Per pastaruosius kelerius metus vis daugiau **Airijos** įmonių išreiškia savo poziciją konkrečiais klausimais, susijusiais su socialinėmis ir aplinkosaugos problemomis: 90 proc. įmonių, priimdamos veiklos sprendimus, atsižvelgia į aplinkosaugos, socialinius ir valdymo (ESG) aspektus. Airijoje, remiantis pasaulinio nepriklausomo rinkos tyrimų tinklo WIN (Worldwide Independent Network of Market Research) paskelbtais pasaulinio tyrimo duomenimis, užimama gerokai žemesnė vieta nei vidutiniška pasaulyje: mažiau nei 2 iš 5 anksčiau yra girdėję apie įmonių socialinę atsakomybę (JSA), o informuotumo lygis yra aukštesnis tarp aukštesnių socialinių sluoksnių atstovų.

Dauguma didžiausių **Ispanijos** bendrovių, kurių akcijos kotiruojamos vertybinių popierių biržoje IBEXT 35 indekse, turi parengti tvarumo planą, pavadintą ESG ataskaita (Aplinkosaugos, socialinis ir valdymo planas), privalomą įmonėms, kuriose dirba daugiau kaip 250 darbuotojų.

Portugalijoje yra keletas įmonių, kurios, vykdydamos socialinės atsakomybės ir aplinkosaugos atsakomybės sertifikavimo procesus, nustatė procedūras, kuriomis siekiama prisidėti prie geresnės visuomenės kūrimo: 2021 m. 1309 įmonės buvo sertifikuotos pagal ISO14001 (aplinkosaugos atsakomybė), 95 įmonės - sertifikuotos pagal SA8000, taip pat keletas organizacijų, kurių valdymo sistema pripažinta pagal EFQM modelį, o tai reiškia, kad jos taiko socialinės ir aplinkosaugos atsakomybės praktiką.

1.3. Ar galite palyginti situaciją prieš 3-5 metus ir dabar – kaip pasikeitė supratimas apie Benefit Corporations Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, airijoje ir Portugalijoje?

Apie įmonių socialinę atsakomybę **Lietuvoje** pradėta kalbėti daugiau nei prieš porą dešimtmečių, tačiau tuo metu ši idėja nesulaukė didelio verslo palaikymo. Be to, kurį laiką tai buvo daugiau formalumas "dėl akių" nei realus veiksmas. Šiuo metu situacija kardinaliai pasikeitė. Dabar vartotojai nori matyti konkrečius šių teiginių rezultatus. Toks spaudimas jaučiamas ir verčia organizacijas mąstyti ir veikti strategiškai, siekiant kurti tvarų ir atsakingą verslą. Nuo Lietuvos darnaus verslo asociacijos atsiradimo praėjo 16 metų ir dabar socialiai atsakinga veikla tapo daugelio Lietuvos įmonių strategijų dalimi. Lietuvai, kaip šaliai, bręstant, jos ekonomikai, turint vis daugiau įkvepiančių užsienio pavyzdžių, natūralu, kad ilgainiui pasiektas taškas, kai tampa svarbu ne tik tai, kas daroma, bet ir kaip daroma.

2021 m. balandį **Italijoje** veikė 926 BC, t. y. beveik dvigubai daugiau nei prieš metus (2020 m. kovo 31 d. - 511, šaltinis "Infocamere"). Italijoje pasiektas Benefit Companies skaičius yra reikšmingas, kadangi atidžiai išanalizavus istoriją, pradedant nuo 2016 m., matyti, kad tokio tempo augimas yra pastovus.

Airijoje įmonės turi senas socialinės atsakomybės tradicijas. Dar gerokai iki šio termino atsiradimo įmonės rūpinosi savo darbuotojais ir bendruomenėmis, kuriose buvo įsikūrusios. Pavyzdžiui, per šimtmečius Gineso šeima finansuodavo gydymo įstaigas, suteikdavo bendruomenės būstus ir atidarydavo viešąsias erdves Dublino mieste. Ir šiandien šis atsidėkojimo ir veikimo bendrojo gėrio labai jausmas vis dar gajus: mažosios įmonės visoje šalyje remia vietos klubus ir labdaros organizacijas, taip stiprindamos bendruomenes, nuo kurių priklauso jų verslas ir darbo vietos, kurias jos išlaiko. 2003-2005 m. Airijos 1997 m. Darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo apžvalgoje buvo numatytas tikslas "skatinti ir remti įmonių socialiai ir aplinkosaugiškai atsakingą požiūrį ir praktiką". Visų pirma, joje įmonės buvo skatinamos demonstruoti "patikimą socialinę ir aplinkosauginę veiklą". Dėl šių priežasčių per vėlesnį dešimtmetį vyriausybė daug kartų ragino remti socialinių įmonių plėtrą. 2017 m. liepos mėn. vyriausybė politinę atsakomybę už socialiai atsakingas įmones priskyrė naujai įsteigtam Kaimo ir bendruomenių plėtros departamentui. Šis pavedimas suteikė precedento neturinčią galimybę koordinuotai ir integruotai plėtoti socialiai atsakingų įmonių politiką. Socialiai atsakingos įmonės pradėtos pripažinti kaip bendros verslumo ekosistemos sudedamoji dalis, ir šis siekis atsispindėjo Vyriausybės parengtoje Airijos ateities darbo vietų strategijoje. 2019-2022 m. laikotarpiu socialinės įmonės maksimaliai didina savo socialinį, visuomeninį ir aplinkosauginį poveikį.

Ispanijoje nėra specialių teisės aktų, skirtų Benefit Companies, nes ši bendrovės sąvoka šioje šalyje dar nėra apibrėžta įstatymuose. Skirtumas, kaip minėta, yra tas, kad ESG ataskaitą būtina rengti įmonėms, kuriose dirba daugiau kaip 250 darbuotojų, tačiau mažųjų ir vidutinių įmonių padėtis nepasikeitė.

Portugalijoje pastaraisiais metais įmonės vis dažniau pradeda rūpintis aplinkosauga ir didinti savo socialinę atsakomybę. Šį faktą įrodo didėjantis įmonių, gavusių ankstesniame atsakyme nurodytus sertifikatus, skaičius. Kita vertus, kaip rodo naujausi tyrimai, įmonių socialinės atsakomybės politika, suderinta su suinteresuotųjų šalių vertybėmis ir siekais, turi teigiamą poveikį įmonėms, pavyzdžiui, neprarandami klientai, verslo partneriai arba pagerinama reputacija.

2. ITALIJOS, LIETUVOS, ISPANIJOS, AIRIJOS IR PORTUGALIJOS TEISINĖ SISTEMA IR BC PRIPAŽINIMO RAIDA

2.1. Ar yra kokių nors konkrečių įstatymų, susijusių su Benefit Corporation?

Benefit Company sąvoka yra įdiegta Italijos teisinėje sistemoje, o kitose šalyse - Lietuvoje, Airijoje, Ispanijoje ir Portugalijoje - jos nėra. Taigi specifiniai BC įstatymai taikomi tik Italijoje. Kitose šalyse įmonės gali tapti Benefit Company statusą turinčiomis bendrovėmis pagal "B Lab" ("B Lab" - tai pelno nesiekiantis tinklas, keičiantis pasaulinę ekonomiką, kad ji būtų naudinga visiems žmonėms, bendruomenėms ir planetai) įgyvendinamą sertifikavimo procesą arba veikti kaip panašus subjektas - socialiai atsakinga įmonė.

Nacionalinio įstatymo įgyvendinimo ir skatinimo procesas **Italijoje** prasidėjo 2014 m. Italijos sertifikuotos B korporacijos skatino politinį ir teisinį projektą, kurį koordinavo senatorius Mauro Del Barba, pirmasis pasirašęs 2015 m. balandžio mėn. pateiktą Benefit Companies įstatymo projektą. Italijos teisės aktą dėl BC bendrovių parengė tarptautinė teisininkų, verslininkų ir kitų suinteresuotųjų šalių komanda, derindama jį su JAV galiojančia BC bendrovių disciplina, kuri šiuo metu taip pat įvesta Kolumbijoje (2018 m.), Puerto Rike (2018 m.), Ekvadore (2019 m.), Kanadoje - Britų Kolumbijoje (2019 m.), Peru (2020 m.) ir Ruandoje (2021 m.). Vėliau Benefit Companies įstatymo projektas buvo įtrauktas į 2016 m. Tvarumo įstatymą. Benefit Companies reglamentavimas pateiktas 2015-12-28 Įstatymo Nr. 208 (2016 m. Tvarumo įstatymas) 1 str. 1 d., Commi 376-384 ir įsigaliojo nuo 2016 m. sausio 1 d.

Kaip jau minėta, **Lietuvoje, Airijoje ir Ispanijoje** Benefit Companies sąvoka nėra įtraukta į teisinę sistemą. Tačiau, jei šiose šalyse įsikūrusi bendrovė nori tapti BC, ji gali kreiptis į "B Lab", kuri gali sertifikuoti bendrovę kaip Benefit Company. Pasak "B Lab", norėdamos gauti sertifikatą, įmonės turi demonstruoti aukštus socialinius ir aplinkosauginius rodiklius, prisiimti teisinius įsipareigojimus, pakeisdamos savo įmonės valdymo struktūrą, ir demonstruoti skaidrumą. Šalyse, kurių teisinėje sistemoje nėra įtvirtinta BC sąvoka, jos gali rinktis veikti pagal galiojančius įstatymus, reglamentuojančius Socialiai atsakingas įmones. Pavyzdžiui, Ispanijos teisės aktuose yra Socialinės ekonomikos įstatymas, 2011/5, kuriame tokiais laikomi visi subjektai, atitinkantys šiuos pagrindinius principus: žmonių ir socialinio tikslo viršenybė prieš kapitalą, vidinio solidarumo ir solidarumo su visuomene skatinimas, skatinantis įsipareigojimą vietos plėtrai, lygios vyrų ir moterų galimybės, socialinė sanglauda, žmonių, kuriems gresia socialinė atskirtis, integracija, stabilių darbo vietų kūrimas ir kokybė, asmeninio, šeimos ir profesinio gyvenimo derinimas ir tvarumas, nepriklausomybė nuo viešosios valdžios.

Portugalijoje Darbo kodeksas (įstatymas Nr. 7/2009, vasario 12 d.) saugo įmonių darbuotojus ir tam tikru mastu verčia įmones laikytis reikalavimų, susijusių su jų socialine ir aplinkosaugine atsakomybe. Kartu yra standartų, kuriuos įmonės gali taikyti ir priimti savanoriškai, pavyzdžiui, ISO14001 aplinkosaugos srityje, SA8000 socialinės atsakomybės srityje, ISO26000 socialinės atsakomybės srityje ir EFQM pripažinimo etalonas.

2.2. Ar naudinga organizacijai turėti Benefit Corporation statusą Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, Airijoje ir Portugalijoje?

Dažniausiai išvardintų šalių teisinės sistemos taisyklės nenumato jokių mokestinių ar kitokių paskatų tokioms įmonėms. Prievolė valdyti bendrovę derinant akcininkų ir kitų suinteresuotųjų šalių interesus yra Benefit Company reglamentavimo esmė. Šia nuostata išplečiama direktorių veikimo riba ir apribojama jų atsakomybė, nes jie yra apsaugoti nuo akcininkų ieškinių už tai, kad, priimdami strateginius sprendimus, atsižvelgia ne tik į pelno maksimizavimą, bet ir į socialinius bei aplinkosaugos aspektus.

Klasikinės bendrovės įsteigimas arba pertvarkymas į Benefit Company neturi įtakos pagrindinei įmonės formai (bendrovė, tapusi pelno Benefit Company, vis tiek išlieka UAB, AB ir t. t.), ir ji neturi įtakos jai nustatytam mokesčių režimui.

Kalbant apie mokesčių režimą, reikėtų pabrėžti, kad nors **Italijoje** nėra konkrečių mokesčių lengvatų Benefit Company statusą turinčioms įmonėms (taip yra todėl, kad įstatymų leidėjas norėjo išvengti galimybės pasinaudoti "naudingų" BC modeliu ir gauti mokestinių lengvatų), D.L. Nr. 34/2020, vadinamojo "Rilancio" dekreto, 38-ter straipsnyje vis dėlto buvo numatyta svarbi mokesčių lengvata tiems, kurie nusprendė pakeisti savo bendrovės įstatus į Benefit Company modelį. Visų pirma, ankstesnio minėto dekreto straipsnyje buvo numatyta 50 % išlaidų, patirtų pertvarkant ir (arba) steigiant Benefit Company iki 2020 m. gruodžio 31 d., mokesčių lengvata. Tačiau pastaruoju metu Italijoje buvo skatinama kita skatinimo forma. 2022 m. gegužės 4 d. direktoriaus dekretu buvo nustatytos paraiškų dėl galimybės pasinaudoti 2020 m. gegužės 19 d. dekreto įstatymo Nr. 34 38-ter straipsnyje numatytu įnašu, skirtu BC, pateikimo sąlygos ir tvarka.

Finansinių lengvatų, finansinių nuolaidų socialiai atsakingoms įmonėms **Lietuvoje** nėra. Nauda iš buvimo socialiai atsakinga įmone gaunama iš teigiamo klientų požiūrio ir lojalumo bei dėl to gaunamo pelno. Jei įmonė įrodo savo socialinę atsakomybę, ji gali pretenduoti į Nacionalinį atsakingo verslo apdovanojimą - valstybės iniciatyvą, kuria siekiama didinti supratimą apie įmonių socialinės atsakomybės naudą verslui, valstybei ir piliečiams, taip pat skatinti šalies įmones įgyvendinti socialinės atsakomybės principus.

Airijoje socialiai atsakingoms įmonėms taip pat nėra jokių finansinių lengvatų. Tačiau šios organizacijos gali pretenduoti į apdovanojimus, pavyzdžiui, "The Chambers Ireland Corporate Social Responsibility Awards", kurių nauda - geresnė reputacija ir iš to kylantis lojalumas prekės ženklui.

Kadangi **Ispanijoje** nėra verslo subjektų sąvokos, nėra ir priemonių, kurios būtų naudingos tokio tipo bendrovėms. Socialinės ekonomikos bendrovėms taikomos mokestinės lengvatos, ypač pelno ar vietinių mokesčių srityje (lengvatos ir išimtys). Kalbant apie viešuosius pirkimus, 2017 m. Viešojo sektoriaus sutarčių įstatyme ekonominiai aspektai derinami su socialiniais ir integraciniais viešųjų pirkimų aspektais. Be to, Ispanijos įmonių socialinės atsakomybės observatorija sukūrė "ISA antspaudą", pagal kurį galima atpažinti socialiai atsakingas įmones, naudojant jį jų įvaizdžiui, paslaugoms ir produktams. Leidimą naudoti antspaudą observatorija suteikia patikrinusi, ar įmonė vykdo įmonių socialinės atsakomybės veiklą griežta prasme ir atsižvelgdama į tarptautinius parametrus.

Per pastaruosius penkiolika ar dvidešimt metų **Portugalija** labai išaugo ir užėmė svarbią vietą Europoje, kuri neapsiriboja jos nedideliu geografiniu dydžiu ir ekonomika. Tuo pat metu verslininkai tapo

labiau išsilavinę ir suvokia savo atsakomybę. Daug Portugalijoje įsikūrusių nacionalinių ar tarptautinių įmonių siekia pasaulinės rinkos, todėl jos turi veikti pagal tas pačias taisykles kaip ir kitos užsienio įmonės.

3. POTENCIALI ITALIJOS, LIETUVOS, ISPANIJOS, AIRIJOS IR PORTUGALIJOS TEISINĖS SISTEMOS VYSTYMO SI KRYPTIS

3.1. Ar yra numatyta kokių nors būsimų įstatymų, kurie reglamentuotų Benefit Corporation veiklą?

Stiprų postūmį Benefit Company pertvarkai ir sėkmei suteikia vyriausybė, suteikdama mokesčių lengvatą, kuria galima nurašyti Benefit Company steigimo ar pertvarkymo išlaidas.

Būtent taip yra **Italijoje**. 2022 m. gegužės 4 d. direktoriaus dekretu nustatytos paraiškų dėl galimybės pasinaudoti 2020 m. gegužės 19 d. dekretu-įstatymo Nr. 34 38-ter straipsnyje numatytu įnašu, skirtu Benefit Company, pateikimo sąlygos ir tvarka. Siekiant remti Benefit Company sistemos stiprinimą visoje Italijoje, 2020 m. gegužės 19 d. dekretu-įstatyme Nr. 34 numatyta de minimis pagrindu suteikti 50 proc. Benefit Company patirtų steigimo ar pertvarkymo išlaidų dydžio mokesčių kreditą (38-ter straipsnio 1 dalis).

Nuo gegužės 19 d. iki 2022 m. birželio 15 d. Italijos įmonės, kurios 2020 m. ir 2021 m. įsteigs arba pertvarkys lengvatinio apmokestinimo įmones, galės kreiptis dėl Ekonomikos plėtros ministerijos suteiktos mokesčių lengvatos. Nuo 2020 m. valstybė lengvatinio apmokestinimo bendrovėms suteikė 50 proc. mokesčių kreditą, skirtą bendrovės steigimo arba jau veikiančios bendrovės pertvarkymo išlaidoms nurašyti. Išlaidos turi būti patirtos nuo 2020 m. liepos 19 d. iki 2021 m. pabaigos, o limitas - 10 000 EUR.

Kita vertus, šiuo metu nėra viešai prieinamų žinių, kad Lietuvoje ar Airijoje būtų svarstomas koks nors teisinis reguliavimas, susijęs su Benefit Companies.

Kalbant apie socialiai atsakingas įmones, šiuo metu **Lietuvoje** nėra aiškių kriterijų, pagal kuriuos būtų galima palyginti įmonių socialinę atsakomybę. Todėl, siekiant užtikrinti tinkamą įmonių socialinės atsakomybės rezultatų vertinimą naudojant objektyvius rodiklius ir pagerinti įmonių socialinės atsakomybės duomenų prieinamumą, vienas iš tikslų - sukurti Verslo tvarumo ir atsakomybės indeksą. Tai padėtų įvertinti pažangą įmonių socialinės atsakomybės srityje.

Kalbant apie **Airiją**, 2017 m. įsigalios naujos taisyklės, pagal kurias Airijos įmonės turės skelbti informaciją apie savo politiką, susijusią su lyčių įvairove, korupcija ir aplinka, įskaitant riziką, kurią jos kelia žmogaus teisėms per savo tiekimo grandines. ES reglamentais, reglamentuojančiais nefinansinę atskaitomybę, kurie taikomi į biržos prekybos sąrašus įtrauktoms įmonėms, turinčioms daugiau kaip 500 darbuotojų, siekiama didinti skaidrumą klientams ir užsakovams.

Ispanijoje 2013 m. spalio 18 d. Atstovų rūmams buvo pateiktas Katalonijos parlamentinės grupės Convergència i Unió remiamas įstatymo projektas dėl paramos socialinei verslininkų veiklai, kuriame daugiausia dėmesio skiriama unikalaus teisinio išskirtinumo sukūrimui tokiems verslininkams, siūlant pirmiau minėtą tekstą kaip naujos teisinės formos - Bendrojo intereso ribotos atsakomybės bendrovės pavadinimą pagal šią apibrėžtį: "Tai bus įmonės, kurių tikslas - plėtoti ekonominę veiklą siekiant sumažinti

arba pakeisti konkretų socialinį poreikį; teikti produktus ir paslaugas, prieinamas pažeidžiamiems asmenims ar grupėms; skatinti ekonomines galimybes kolektyvinei asmenų grupei, kuriai gresia socialinė atskirtis, saugoti ir gerinti aplinką". Kita vertus, šiuo metu "B Corp Spain" skatina iniciatyvą "Įmonės su tikslu" - peticiją, kuria siekiama reikalauti, kad Ispanijos vyriausybė priimtų įstatymą, pripažįstantį įtraukias ir tvarias įmones. Šiuo atveju šis subjektas reikalauja sukurti teisinį precedentą - bendrojo intereso ribotos atsakomybės bendroves, ir skatintų ir teisiškai pripažintų tas bendroves, kurios, vykdydamos savo veiklą, savanoriškai siekia ne tik ekonomines, bet ir socialinės naudos ir (arba) naudos aplinkai.

Atsižvelgdami į šiuo metu **Portugalijoje** galiojančius konkrečius teisės aktus šiais klausimais ir į didėjančią Portugalijos piliečių susirūpinimą šiomis temomis, manome, kad tai yra galimybė sukurti teisės aktus ir standartus, kurie reglamentuotų veiklą, susijusią su tuo, kas rekomenduojama Benefit Company modelyje, siekiant sukurti reikalavimus ir paskatinti gerąją praktiką aplinkosaugos ir socialinės atsakomybės požiūriu.

3.2. Kokie teisinės sistemos pokyčiai, susiję su BC, yra reikalingi Italijoje, Lietuvoje, Ispanijoje, Airijoje ir Portugalijoje?

Pokyčiai (kaip ir kūryba) nėra lengvas ir greitas kelias. Teisės aktams priimti dažnai reikia daugybės metų pastangų.

Procesas, numatantis priemones, kuriomis **Italijoje** remiamos pelno siekiančios draugijos (mokestinė lengvata pertvarkymo išlaidoms), šiuo metu yra baigtas, 2022 m. gegužės 4 d. paskelbus direktoriaus dekretą, kuriuo nustatomos paraiškų dėl galimybės pasinaudoti pelno siekiančių draugijų naudai skirtu įnašu pateikimo sąlygos ir tvarka. Įstatyme iš pradžių buvo numatyta, kad mokesčių kreditas pertvarkymo į Benefit Company išlaidoms padengti bus taikomas 2020 m., pradėdant nuo jo patvirtinimo; vėliau ši priemonė vėl buvo pratęsta visiems 2021 m., vėlgi mūsų asociacijos iniciatyva. Vadinamuoju dekretu Aiuti (Dekretas-įstatymas Nr. 50/2022), su pakeitimais paverstu 2022 m. liepos 15 d. Įstatymu Nr. 91, mokesčių lengvata buvo pratęsta visiems 2022 metams, o tai įrodo, kad vyriausybė, parlamentas ir viešojo administravimo institucijos ir toliau laiko naudą teikiančių draugijų pertvarkymą strateginiu ir teikia jam paskatas.

Reikia pasakyti, kad nors tiesa, jog ši priemonė buvo sumanyta ir pasiūlyta kaip vienkartinė, turinti daugiausia simbolinę reikšmę, manome, kad verta pamąstyti, kaip ją atnaujinti ateityje. Šia prasme Assobenefit tęs diskusiją prie darbo stalo su Mokesčių inspekcija.

Kadangi **Lietuvoje** nėra teisinės bazės, susijusios su Benefit Company, nelabai ką galima pakeisti - tik sukurti. Jei Lietuvos vyriausybė nuspręstų priimti Benefit Company reglamentuojančius teisės aktus ir Lietuvos įstatymų leidžiamosios valdžios priimtų įstatymo projektą dėl šio naujo juridinio asmens sukūrimo, reikėtų atlikti bent 3 veiksmus:

- 1 žingsnis: sukurti teisės aktų leidybos darbo grupę;
- 2 žingsnis: įtraukti įmones, verslininkus ir kitas suinteresuotas šalis;
- 3 etapas: kiekvienoje įstatymų leidžiamosios valdžios frakcijoje paskirti po vieną teisėkūros šalininką.

Panaši situacija susiklostė ir **Airijoje**, kur šiuo metu nėra jokių Benefit Company skirtų įstatymų. JAV "B Corps" lobizavo už teisės aktus, užtikrinančius jų egzistavimą, todėl daugelyje valstijų Benefit

Companies buvo sėkmingai įvestos kaip įmonės tipas. Dažnai jų įvedimui vieningai pritarė abi pusės. Kaip ir Bendruomenės Interesų Bendrovės, B korporacijos galbūt galėtų būti įvestos ir Airijoje. Jos palengvintų ne tik socialiai atsakingų įmonių steigimą ir teisinį statusą, bet ir įmonių, kurios ne tik kuria pelną, bet ir teikia tvarią socialinę naudą. Tai būtų galima padaryti, tačiau norint tai įgyvendinti ir tinkamai reglamentuoti, reikėtų politinės paramos, noro keistis, taip pat kritinės masės.

Ispanijoje, kaip buvo pasiūlyta 2013 m. arba šiuo metu (B Corp Spain), reikėtų pakeisti 2010 m. Kapitalo bendrovių įstatymą, kad būtų įvesta Bendrojo intereso ribotos atsakomybės bendrovės teisinė forma. Be to, būtų įdomu spręsti tam tikrus šios naujos teisinės figūros aspektus:

- Socialinis objektas;
- Dividendų paskirstymas;
- Paskatos ir subsidijos.

Portugalijoje jau yra organizacijų ir bendrovių, pavyzdžiui, "Associação Zero", sertifikuotų pagal šį modelį, t. y. galima teigti, kad tam nebūtina kurti naujų teisės aktų. Tačiau bus galima kurti panašius modelius, jei tik nebus pažeistos "B Corp" prekių ženklo teisės, kurias ji gali turėti šalyje. Apibendrinant galima teigti, kad panašią sistemą galima sukurti taikant principus, kuriuos apima originali B Corp sistema, tačiau organizuoti ir įgyvendinti naujoviškai, atsiribojant nuo B korporacijos prekių ženklo teisių. B Corp judėjimas Portugalijoje prasidėjo 2015 m. B Corp bendruomenė Portugalijoje jau vienija daugiau nei 40 subjektų, kurie bendrauja ir reguliariai susitinka, kad keistųsi patirtimi ir kartu mokytųsi, kaip gali reikšmingai prisidėti prie geresnio pasaulio kūrimo.

4. BENEFIT CORPORATION YPATYBĖS: REZULTATAIS GRINDŽIAMAS METODAS VERTINANT POVEIKĮ APLINKAI IR SOCIALINIAM GYVENIMUI

4.1. Kokie yra privalumai ir trūkumai organizacijai būnant Benefit Corporation?

Kai bendrovė savo įstatuose nurodo tikslą, kurio ji siekia, ir atitinka teisinius reikalavimus, ji savo pavadinime gali įrašyti žodžius "Benefit Company" arba santrumpą "BC" ir gali naudoti šį pavadinimą išleistuose vertybiniuose popieriuose, dokumentuose ir bendraudama su trečiosiomis šalimis. Šio statuso pripažinimas leidžia bendrovei pateikti save rinkoje ir leisti tretiesiems asmenims žinoti, kad ji greta pelno siekimo tikslo siekia ir papildomų socialiai naudingų tikslų.

BC forma suteikia teisinę apsaugą, kad priimant sprendimus, net ir esant pardavimo hipotezei, arba įmonėms, kurių akcijomis prekiaujama viešai, būtų galima suderinti finansinius ir nefinansinius interesus.

Bandant apibendrinti, buvimas BC (arba kai kuriais atvejais SAJ) turi daug ir privalumų, ir trūkumų. Štai keletas **PRIVALUMŲ**:

Socialinė atsakomybė padeda gerinti įmonės įvaizdį. Darbuotojų įvaizdis arba darbdavio įvaizdis tampa vienu iš lemiamų motyvų renkantis darbą konkrečiose įmonėse. Kaip įmonė vertina pretendentes - jų patirtį, vertybes, socialinius interesus, taip ir pretendentai vertina įmones, rinkdamiesi tas, kurios, be gerų darbo sąlygų, turi aukštesnę kultūrą, tvirtesnius darbo principus, demonstruoja socialinę atsakomybę.

Lojalūs darbuotojai ir klientai. BC patikina būsimus talentus, kad įmonė teisėtai įsipareigoja vykdyti teigiamo poveikio misiją. Vis daugiau žmonių renkasi dirbti socialiai atsakingose įmonėse arba pirkti iš jų. Tai lemia ir ilgalaikę verslo sėkmę: pritraukia gerus specialistus, kurie savo darbe randa prasmę, taip pat lojalius klientus, kurie jaučia bendrumą su prekės ženklo misija.

Darbuotojų produktyvumas. Kai kalbame apie socialinę atsakomybę, kalbame ir apie didesnį darbuotojų pasitenkinimą, jų įsitraukimą į organizacijos veiklą. Tyrimai rodo, kad įsitraukę darbuotojai yra iki 20 proc. produktyvesni.

BC bendradarbiavimas tarpusavyje. Įmonė gali prisijungti prie kitų žinomų, gerą vardą turinčių įmonių, pripažintų dėl jų kuriamos naudos visuomenei (pvz., "Patagonia" Kalifornijoje), ir būti augančio judėjimo priešakyje. Dalyvaudamos tarptautiniuose projektuose, įgyvendinančiuose socialinės atsakomybės programas, įmonės gali gauti informacijos ir žinių iš pasaulinių organizacijų apie vystymosi procesus ir praktinius siekius, kurie padės joms sėkmingai veikti konkurencinėje aplinkoje.

Paverčia įmones visuomenės veikėjais ir pozityvios intervencijos į visuomenę mechanizmais. Tapimas BC padeda apibrėžti organizacijų tikslą ir į jį integruoti socialinės ir aplinkosauginės atsakomybės problemas, taip darniai sąveikaujant su visuomene ir ją keičiant.

Rizikos valdymas. Socialinė atsakomybė padeda tobulinti rizikos valdymą įmonėje ir parengti išankstinius veiksmų planus galimoms ekstremalioms situacijoms. Be to, logiška manyti, kad jei tvarumą užtikrins viešojo administravimo institucijos, tai padarys ir investuotojai bei finansų subjektai. Todėl šias priemones taikančiai įmonei taip pat bus lengviau kreiptis dėl naujo finansavimo.

Pagerinti santykius. Socialiai atsakingos organizacijos ne tik didina klientų lojalumą, bet ir gali pagerinti santykius su daugeliu kitų suinteresuotųjų šalių.

Pasirengimas naujoms aplinkosaugos, socialinės ir valdymo (ESG) taisyklėms. Nors šiuo metu įmonės neprivalo rengti savo ataskaitų apie įmonių tvarumą, ir galima įsivaizduoti, kad tai tik laiko klausimas, o sparti pažanga, kurią matome ESG srityje, gali netrukus įpareigoti jas tai daryti. Todėl įmonėms, kurios jau turi ESG ataskaitas, bus lengviau prisitaikyti prie naujų taisyklių.

Privalumai sudarant sutartis su viešojo administravimo institucijomis. Pagal lapkričio 8 d. Įstatymo Nr. 9/2017 dėl viešojo sektoriaus sutarčių (Ispanijoje) nuostatas, aplinkosaugos ar socialiniai aspektai įtraukiami kaip kriterijai, pagal kuriuos įmonėms sudaromos sutartys su viešuoju sektoriumi. Šia prasme pranašumą turės įmonės, kurios taiko šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo lygio mažinimo priemones, energijos taupymo ir efektyvumo priemones, įgyvendina lyčių lygybės planą arba taiko etikos ir atsakomybės kriterijus.

Padės sutaupyti lėšų. Įmonės, įgyvendinančios tvarias strategijas, sutaupo energijos, o tai reiškia, kad sutaupoma išlaidų. Be to, Benefit Company gali pagerinti ir apskaitą. Šiuo metu galiojančiuose Italijos mokesčių teisės aktuose mokesčių lengvata suteikiama tik steigiant Benefit Company arba pertvarkant jau veikiančią tokios formos bendrovę.

Tačiau yra ir **TRŪKUMŲ**. Tai gali sukelti tam tikrų neigiamų padarinių, jei į tai žiūrėsite kaip į būdą gauti daugiau pajamų, o ne teikti tikrą paramą. Keletas blogesnių įmonių socialinės atsakomybės pavyzdžių:

Green washing'as. Kai apsimetate, kad domitės socialine atsakomybe, kad pagerintumėte savo veiklos rezultatus, užuot rėmę socialiai sąmoningas idėjas. Teisingas požiūris yra autentiškumas - būkite nuoširdūs ir skaidrūs.

Susidomėjimo savo projektais praradimas. Socialinė atsakomybė yra ilgalaikis įsipareigojimas, todėl laikui bėgant negalima prarasti susidomėjimo savo idėjomis.

Benefit Company (Lietuvoje, Airijoje) įsteigti neįmanoma. Įmonei Lietuvoje ar Airijoje tapti Benefit Company prireiktų daug laiko ir būtų gana brangu.

Tapimo BC išlaidos. Steigimo ar pertvarkymo išlaidas sudaro notaro ir registravimo įmonių registre išlaidos, taip pat išlaidos, susijusios su profesine pagalba ir konsultacijomis, patirtos ir tiesiogiai skirtos įsteigti ar pertvarkyti į Benefit Company. Be to, kai bendrovė jau yra BC, ji vis tiek turi būti iš naujo sertifikuojama kas dvejus metus, o tai taip pat kainuoja.

4.2. Kokia yra Benefit Corporations įtaka Italijos, Lietuvos, Ispanijos, Airijos ir Portugalijos ekonomikai?

Įmonių teisėtas ekonominis tikslas gauti kuo didesnį pelną turi būti derinamas su aplinkos išsaugojimu šiai ir būsimoms kartoms, taip pat su socialine atsakomybe. Įmonių veikla, kurioje atsižvelgiama į aplinkosaugos problemas, atsispindės tų pačių įmonių konkurencingume, todėl pagerės šalies ekonominiai rodikliai.

Pastaraisiais metais plačiai diskutuojama apie tai, kaip įtvirtinti naują verslo koncepciją, pagal kurią socialinė pažanga būtų integruota į įmonių ekonominės plėtros procesą. Ši diskusija kyla iš intuicijos, kad pelno logikos sušvelninimas, akcininkų ir kitų suinteresuotųjų šalių interesų derinimas yra ne įmonių suvaržymas, o diferenciacijos ir augimo galimybė.

Kiekviena įmonė, vykdydama savo veiklą, daro poveikį teritorijai, kurioje ji veikia, aplinkai ir visuomenei apskritai. Tuo pat metu įmonės strateginiams sprendimams daro įtaką jos socialinis ir aplinkos kontekstas. Ši tarpusavio priklausomybė parodo, kaip veikdama ir daugiau dėmesio skirdama ne tik išimtiniais akcininkų interesams, įmonė gali padidinti efektyvumą, produktyvumą ir išplėsti rinkas.

Rūpinimasis darbuotojų darbo sąlygomis, tiekėjų finansine būkle, technologinėmis naujovėmis, atsinaujinančios energijos naudojimas ir dialogas su vietos bendruomenėmis - tai tik keletas veiksnių, leidžiančių bendrovei ilgainiui padidinti savo pelningumą ir bendruomenės gerovę. Įsigaliojus naujoms taisyklėms, keičiasi socialinių interesų konfigūracija toms bendrovėms, kurios ketina siekti bendros naudos kaip savo įmonės tikslo. Iš tikrųjų Benefit Companies gali aiškiai siekti dviejų tikslų: pelno ir bendros naudos, todėl direktoriams atsiranda naujų užduočių ir pareigų. Idealūs tikslai įsitraukia į procesą, įpareigodami direktorius priimti tikslus įmonės politikos sprendimus, pagrįstus skirtingų interesų derinimu.

BC ir SAĮ daro teigiamą poveikį ekonomikos augimui. Įsitraukdamos į socialinės atsakomybės praktiką, įmonės vykdo etišką veiklą, tinkamai saugo aplinką, užtikrina geras darbo sąlygas, vykdo sutartinius įsipareigojimus, gali rasti naujų verslo partnerių ir padidinti pardavimus.

Jei visuomenė yra socialiai sėkminga, tai palengvina ir verslo plėtrą. Kartais su socialine veikla susijusios trumpalaikės išlaidos gali būti didelės, tačiau ilgainiui ji gali padidinti pelną, nes sukuria palankų įvaizdį vietos vartotojų bendruomenės akyse. Socialiai atsakingos įmonės gerina vietos bendruomenių gyvenimą ir mažina valstybės dalyvavimo poreikį.

Socialiai atsakingos įmonės taip pat prisideda prie visuomenės informavimo apie aplinkosaugos, socialinius, sveikatos, lyčių lygybės ir kitus klausimus visose šalyse. Tai padeda vartotojams geriau suvokti šias problemas ir įsitraukti į jų sprendimo būdų paiešką.

NUORODOS

1. <https://asociacijalava.lt/tvarumo-tyrimas/>
2. <https://www.vz.lt/daugiau-nei-pelnas/2021/05/17/visuomene-keiciasi-socialiai-atsakingas-verslas-stiprina-pozicijas>
3. <https://asociacijalava.lt/en/#start>
4. <https://www.bcorporation.net/en-us/legal-requirement/country/lithuania>
5. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a1d55d00d1c711e59019a599c5cbd673/asr>
6. [file:///C:/Users/Vartotojas/Downloads/1787136%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Vartotojas/Downloads/1787136%20(1).pdf)
7. <file:///C:/Users/Vartotojas/Downloads/21312918.pdf>
8. [CSR Awareness Levels Remain Poor Among Irish Consumers - AdWorld.ie](#)
9. Transcript of Interview with Chris Gordon .Chris MM Gordon is the B Corp Ireland Partner. He is Director of Social Enterprise NI and Chair of the Irish Social Enterprise Network.
10. <https://cutt.ly/WJ7vKNw>
11. [Corporate-Social-Responsibility-BT-CSR-C9-0913-4.pdf \(failteireland.ie\)](#)
12. [CSR-2020.pdf \(bizplus.ie\)](#)
13. [Why so many companies are buzzing to become a B Corp \(siliconrepublic.com\)](#)
14. [15184-CSR-Report-Final.pdf \(isme.ie\)](#)
15. [ma clarke s 2015.pdf \(dbs.ie\)](#)
16. [Social-Enterprise-Legal-Form-Guide.pdf \(rethinkireland.ie\)](#)
17. [Microsoft Word - Social Responsibility.docx \(thebusinessguys.ie\)](#)
18. [Forum-Report.pdf \(socialimpactireland.ie\)](#)
19. [corporate-social-responsibility.pdf \(businesseducation.ie\)](#)
20. <https://www.bcorpSpain.es/>
21. BOE.es - BOE-A-2007-6115 Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2007-6115>
22. BOE.es - BOE-A-2011-4551 Ley Orgánica 4/2011, de 11 de marzo, complementaria de la Ley de Economía Sostenible, por la que se modifican las Leyes Orgánicas 5/2002, de 19 de junio, de las Cualificaciones y de la Formación Profesional, 2/2006, de 3 de mayo, de Educación, y 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-4551>
23. BOE.es - BOE-A-2011-5708 Ley 5/2011, de 29 de marzo, de Economía Social. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2011-5708>
24. BOE.es - BOE-A-2017-12902 Ley 9/2017, de 8 de noviembre, de Contratos del Sector Público, por la que se transponen al ordenamiento jurídico español las Directivas del Parlamento Europeo y del Consejo 2014/23/UE y 2014/24/UE, de 26 de febrero de 2014.
25. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2017-12902>
26. Certificación RSC y de Igualdad – AENOR. <https://www.aenor.com/certificacion/responsabilidad-social>
27. Estrategia Española de Responsabilidad Social de las Empresas. El portal de la Responsabilidad Social. Ministerio de Trabajo y Economía social (2014). <https://www.mites.gob.es/es/rse/eerse/index.htm>
28. Retos para #SerB. <https://www.serb.es/retos>
29. <https://www.dgae.gov.pt/servicos/sustentabilidade-empresarial/responsabilidade-social-das-empresas.aspx>

30. <https://executivedigest.sapo.pt/sabe-o-que-e-uma-empresa-b-corp-ha-cerca-de-20-em-portugal/>
31. Resultados do 1.º Inquérito Nacional sobre Conduta Empresarial Responsável e Direitos Humanos (ISCSP – Universidade de Lisboa, 2018)
32. <https://www.sgs.pt/pt-pt/health-safety/quality-health-safety-and-environment/sustainability/social-sustainability/iso-26000-guidance-on-social-responsibility-performance-assessment-and-training>
33. <https://www.sgs.pt/pt-pt/sustainability/social-sustainability/audit-certification-and-verification/sa-8000-certification-social-accountability>
34. <https://www.sgs.pt/pt-pt/news/2021/10/responsabilidade-social>
35. <https://missao.continente.pt/blog/noticias/missao-continente-divulga-relatorio-anual/>
36. <https://www.thebodyshop.com/pt-pt/sobre-nos/historia-da-marca/b-corp/a/a00004>
37. <https://apcergroup.com/pt/certificacao>
38. <https://apcergroup.com/pt/certificacao/pesquisa-de-normas/179/sa8000>
39. <http://www1.ipq.pt/pt/spq/comissoessectoriais/Pages/ComissoesSectoriais.aspx>
40. <https://www.societabenefit.net/elenco-delle-societa-benefit/>
41. <https://www.mise.gov.it/index.php/it/ricerca?q=benefit>
42. <https://www.societabenefit.net/wp-content/uploads/2017/03/Italian-benefit-corporation-legislation-courtesy-translation-final.pdf>
43. <https://www.ilsole24ore.com/art/imprese-e-boom-societa-benefit-nell-anno-covid-19-AEEtGIT>
44. <https://www.dirittoconsenso.it/2021/06/21/societa-benefit-inquadramento-normativo-e-obiettivi/>
45. https://www.ilsole24ore.com/art/i-vantaggi-essere-societa-benefit-ecco-passi-fare-trasformare-l-azienda-AEa641?refresh_ce=1
46. <https://www.societabenefit.net/perche-diventare-societa-benefit/#:~:text=Rafforzamento%20dei%20diritti%20di%20Azionisti,capitali%20di%20investimento%20ad%20impatto>
47. B Corp Certification and Its Impact on Organizations Over Time
48. Malu Villela¹ · Sergio Bulgacov² · Glenn Morgan³
49. -Certified B Corps in Italy: organization, motivations and change after the certification-Marco Scuri Università Commerciale Luigi Bocconi